

Mekanik Travmatik Yaraların Adli Raporlarda Tanımlanması: Tıbbi ve Hukuki Önemi Definition of Mechanical Traumatic Wounds on Forensic Reports: Its Medical and Legal Importance

Mustafa Talip Şener¹, Turan Set²

¹ Yrd.Doç.Dr., Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı, Erzurum, Türkiye

² Yrd.Doç.Dr., Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Erzurum, Türkiye

Özet

Adli raporlar adli soruşturma ve yargılamalarda büyük önem taşımaktadır ve çoğu zaman suçun ağırlığının belirlenmesinde temel teşkil etmektedir. Adli vakalarda özellikle ilk karşılaşmada yapılan doğru bir değerlendirme daha önemlidir. Bu makalede birinci basamakta görev yapan hekimler için mekanik travmaya bağlı gelişen yaralar ve adli raporların hukuki önemi hakkında bilgi verilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Abrasyon, adli rapor, birinci basamak, ekimoz, laserasyon

Abstract

Forensic reports are very important for criminal investigation and proceedings and often constitute the basis for determining the weight of the offense. In addition, especially, during the first encounter is more important an accurate assessment. In this article, it was aimed to provide information for primary care physicians about mechanical trauma wounds and legal importance of forensic reports.

Key words: Abrasion, forensic report, primary care, ecchymosis, laceration

Kabul Tarihi: 05.01.2013

Giriş

Ülkemizde sağlık hizmetleri kapsamında verilen adli tabiplik hizmetleri sıklıkla travmaya bağlı adli vakaların değerlendirilmesi ve bunlara ait adli raporların düzenlenmesi ile adli ölüm muayenesi ve otopsi işlemlerini kapsamaktadır (1). Adli görevin bir parçası olan adli raporlar, adli soruşturma ve yargılamalarda büyük önem taşımaktadır. Suçun ağırlığının belirlenmesinde temel teşkil etmektedir (2). Yaraların nasıl bir aletle meydana geldiğinin bilinmesi tanı ve tedaviyi şekillendireceği için tıbbi açıdan, yargılama aşamasında olayın aydınlatılmasında ve ceza ağırlığının belirlenmesinde ise hukuki açıdan önemlidir.

Adli vakalarla genellikle acil servislerde karşılaşılma ile birlikte ilk başvuru noktası olması nedeniyle birinci basamakta da önemli bir yere sahiptir. Bu yazıda birinci basamakta görev yapan hekimlerin mekanik travmaya bağlı gelişen yaraları doğru tanımlanmalarına yardımcı olmak için bilgi verilmesi ve güncel bilgiler ışığında adli raporların hukuki önemi üzerinde durulması amaçlanmıştır.

Temel Kavramlar

Yara tanımı

Yara, fiziksel ya da kimyasal bir etkenin vücutta oluşturduğu hasardır. Vücuttaki hasarı ve hasarın derecesini uygulanan kuvvetin meydana getirdiği enerji ve enerjinin dokulara transferi belirler. Kuvvetin uygulanış şekline, süresine ve dokuya transfer edilen enerjiye bağlı olarak cilt bütünlüğünde bozulma, derin dokularda ve iç organlarda hasar oluşabilir (3). Yaralar oluş mekanizmasına göre; mekanik, fiziksel, kimyasal ve biyolojik travmalara bağlı yaralanmalar olarak sınıflandırılmaktadır. Mekanik travmalara bağlı yaralanmalar sıklıkla görülen yaralanmalar olup bunlar (4); Künt travmatik yaralar (abrazyon, Ekimoz/kontüzyon, Laserasyon), kesici, delici, kesici-delici, kesici-ezici ve ateşli silah yaralanmalarını kapsar.

Lezyonların tanımı

Abrazyon

Derinin epidermis tabakasının yaralanmasıdır. Derinliğine göre dışarıya serum ve kan sızar, kurutlanır, genellikle iz bırakmadan iyileşir.

Ekimoz

Hasarlanan damardan doku içine kanın sızması ile oluşur. Ekimozlar sıklıkla cilt altında, iç organlarda ve kaslarda yerleşim gösterirler. Cilt altı yerleşim gösteren ekimozlar cilt seviyesinde kalır ve genellikle şekilsizdirler. Cilt altına yerleşim gösteren ekimozların aksine, derin dokulara yerleşim gösteren ekimozlar dıştan gözükmebilirler. Ekimoz bazen kendini meydana getiren cismin şeklini alabilir. Ekimoz olduğu andan itibaren zamanla hemoglobinin içeriğindeki hemosiderin, biliverdin ve bilirubin etkisi ile sırasıyla mor-kahverengi, yeşil-kahverengi ve yeşil-sarı renk değişimleri göstererek kaybolur.

Laserasyon

Künt cisim travması ile ortaya çıkan, derinin tüm katlarının hasar gördüğü doku yaralanmasıdır. Laserasyonların yara kenarları düzensiz ve kirlidir. Yara dudakları arasında ayrılmayan doku köprüleri bulunur. Genellikle bu lezyonlar kemik çıkıntılarının olduğu bölgede lokalizedir ve kemik kırıklarını içerebilir.

Kesici alet yaraları

Keskin bir yüzeyi olan ve bu yüzeyin dokulara sürtülmesi ya da bastırılması ile dokunun kesilmesine

neden olan aletlerle meydana gelen yaralanmalardır. Kesici aletlerle oluşturulan yaralar temizdir ve yara dudakları oldukça düzgün ayrılmıştır. Yara etrafında ekimoz ve abrazyon yoktur. Kemik dokusuna ulaşmış ise kemik üzerinde çizgisel ya da kıymık (talaşlanma) gibi hasar olur (5). Kesici alet yaralanmaları ve laserasyonun özellikleri aşağıda verilmiştir (tablo 1).

Delici alet yaraları

Tornavida, demir çubuk gibi aletlerle oluşturulan, yara derinliği yara boyundan çok uzun olan ve vücut boşluklarına ulaşan yaralanmalardır.

Kesici-delici alet yaraları

Bıçak, çakı, makas gibi aletlerle oluşturulan keskin yüzleri ile dokuyu kesen, namlusu ile dokuyu delen yaralanmalardır. Cilt üzerinde görülen yara özellikleri kesici alet özellikleri ile aynıdır.

Kesici-ezici alet yaraları

Balta, keser, satır gibi aletlerle oluşan kesici özellikleri ile dokuları kesen, ağırlıkları ile kemiklerde kırık ve yumuşak dokuda ekimoz oluşturan yaralanmalardır.

Ateşli silah yaraları

Mermi çekirdeğinin ya da saçmaların silah namlusundan çıkarak vücuda girmesi ile ortaya çıkan yaralanmalardır. Giriş yarası sıklıkla yuvaraktır. Ancak giriş yara özellikleri atış mesafesi, atış yönü, merminin bir yere çarparak vücuda girmesi gibi bir çok faktöre bağlı olarak değişebilir. Ateşli silah giriş yara etrafında vurma halkası, yakın atış mesafesinde giysili olmayan bölgelerde yara etrafında yanmış ya da yamamış barut taneleri, is, kıllarda veya ciltte yanık görülebilir (7).

Tablo 1. Laserasyon ile kesici alet yara özelliklerinin karşılaştırılması (6)

	Laserasyon	Kesici alet yarası
<i>Sebebi</i>	Künt cisim	Kesici alet
<i>Yara kenarları</i>	Kirli ve düzensiz	Temiz ve düzenli
<i>Ekimoz-abrazyon</i>	Var	Yok
<i>Derinlik</i>	Değişken	Tekdüze
<i>Dokular arasında köprü</i>	Var	Yok
<i>Bulunduğu yer</i>	Kemik çıkıntılarının olduğu yerlerde	Herhangi bir yerde
<i>Yabancı cisim varlığı</i>	Sıklıkla kirli yara	Genellikle temiz
<i>Kemik travması</i>	Kemik kırıkları	Kemikte çizikler
<i>Saçlı bölgede</i>	Yara içinde parçalanmış saç artıkları	Kesilmiş saçlar

Yara Tanımlamada Tıbbi Açından Bazı Önemli Noktalar

Dokuların yaralanması ile ortaya çıkan hasarın onarımı yara iyileşme süreci olarak adlandırılır. Yaralanan dokuların aynı tip parankim hücreleriyle rejenerasyonu, skarla sonuçlanan bağ dokusu onarım

süreci yaralanmadan hemen sonra başlar (8). Yara iyileşme süreci ile birlikte yaranın ilk halinde değişim olur. Erken dönemde adli travmatolojik vakaların yara tanımının eksik ya da yanlış yapılması yaraya ait bilgilerin kaybolmasına neden olabilir (4,9,10). Mekanik travmaya bağlı yaranın doğru tanımlanması, travmanın nasıl bir alet ile meydana geldiğinin belirlenmesinde çok önemli bilgi verir. Birinci basamak sağlık kuruluşlarında düzenlenen adli raporlarda mekanik travmatik yaraların ayırımına dikkat edilmediği, cilt bütünlüğünde bozulma olan künt travmatik nitelikteki yaraların 'kesi' olarak tarif edildiği sık görülen hatalı uygulamadır (11). Kesi tanımı, ilk başta travmanın kesici aletle meydana geldiğini düşündürmekte ve ileri aşamalarda hem yargılama hem de bilirkişi incelemelerinde karmaşıklığa neden olabilmektedir.

Kafa, yüzün bazı bölümleri, diz ve dirsek gibi bölgelerde cilt ile kemik dokusu yakın temastadır. Mekanik künt travmatik yaralanmalarda bu bölgelerde kemik dokusu ile sert cisim arasında kalan cildin bütünlüğü bozulur ve ortaya çıkan laserasyon, kesici alet yara özellikleri ile benzerlik gösterebilir. Bu görünüm hekimlerin yara özelliklerini tanımlamasında yanıltmalarına neden olabilir. Bundan dolayı vücudun bu bölgelerindeki yaraların değerlendirilmesi daha dikkatli yapılmalıdır. Resim 1'de saçlı deri içinde kesici alet yarası, Resim 2'de ise saçlı deri içerisinde künt travma ile oluşan laserasyon görülmektedir. Resim 1'de yara kenarlarının düzgün, yaranın temiz ve saçın kesilmiş olduğu görülürken; Resim 2'de yara kenarlarının düzensiz, yaranın kirli, etrafında ekimoz, ödem olduğu ve yara içerisinde parçalanmış saçlar olduğu görülmektedir.

Resim 1. Saçlı deri içinde kesici alet yarası.

Resim 2. Saçlı deri içerisinde künt travma ile oluşan laserasyon.

Yara Tanımlamada Hukuki Açından Bazı Önemli Noktalar

Türk Ceza Kanunu'nun 86. maddesinin 3. fıkrasında kasten yaralama suçunun nitelikli şekilleri sıralanmıştır. Nitelikli hallerden biri kasten yaralama suçunun silâhla işlenmesi olarak gösterilmiştir. Bu kanun maddesine göre, suçun silahla yapılması halinde mağdurun şikâyetinin aranmayacağı ve verilecek cezanın yarı oranında artırılacağı belirtilmiştir (12). Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 6. maddesine göre silah; ateşli silahlar, patlayıcı maddeler, saldırı ve savunmada kullanılmak üzere yapılmış her türlü kesici, delici veya bereleyici alet, saldırı ve savunma amacıyla yapılmış olmasa bile fiilen saldırı ve savunmada kullanılmaya elverişli diğer şeyler, yakıcı, aşındırıcı, yaralayıcı, boğucu, zehirleyici, sürekli hastalığa yol açıcı nükleer, radyoaktif, kimyasal, biyolojik maddeler olarak belirtilmiştir (12). Yargılama aşamasında travmanın, TCK 6. maddesine göre silahtan sayılan kesici, delici veya bereleyici aletler ile oluşup oluşmadığı sorulmaktadır. Cilt üzerindeki yara özellikleri incelenerek mekanik travmanın ne tür bir alet ile meydana geldiği saptanabilmektedir. Yaralanmanın ne tür bir aletle oluştuğunun belirlenmesinin istendiği durumlarda ve özellikle yara iyileşme süreci ilerlemiş olgularda, ilk adli raporlardaki yara tanımları kıymetli bilgiler vermektedir. Yargıtay Ceza Dairesi'nin 2011/4586 sayılı kararında 'suçta kullanılan silahın elde edilememesi halinde; şahitlerin ifadeleri, hekim raporu, yaranın tahribatına göre müspet veya menfi bir karar vermek gerekir' denilmiş ve adli raporda yara tanımının yargılama aşamasında ne kadar önemi olduğu vurgulanmıştır (13).

Sonuç

Birinci basamak hekimlerinin düzenledikleri adli raporlarda mekanik travmatik nitelikteki yaraları doğru ve eksiksiz tanımlamalıdır. Silahtan sayılan bir alet ile oluşturulan travmanın hukuki sonuçları etkileyen bir faktör olduğunu, özellikle suçta kullanılan aletin bulunmadığı durumlarda adli raporda tanımlanan yaranın çok değerli bilgiler verdiği bilinmelidir.

Kaynaklar

1. Adli tabiplik hizmetlerinin yürütülmesinde uyulacak esaslar (22.09.2005 tarih ve 13292 sayılı Genelge, Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü). [<http://www.sakaryahsm.gov.tr/files/images/adli%20n%C3%B6bet/y%C3%B6nerge%20talimat%20vs/genelge.pdf>] adresinden 21.09.2012 tarihinde erişilmiştir.
2. Günaydın İG, Demirci Ş, Doğan KH, Aynacı Y. Konya ilinde çalışan acil servis hekimlerinin adli raporlara yaklaşımı: bir anket çalışması. Adli Tıp Dergisi 2005;19(2):26-32.
3. Çetin G. Yaralar. "Adli Tıp" içinde. (ed) Soysal Z, Çakalır C. 1. baskı. İstanbul, İstanbul Üniversitesi Basımevi ve Film Merkezi. 1999;475-523.
4. Ekizoğlu O, Arıcan N. Yaralar, klinik gelişim. Adli Tıp Özel Sayısı 2009;22:33-43.
5. Polat O, İnancıcı MA, Aksoy ME. Adli Tıp Ders Kitabı. 1. baskı. İstanbul, Nobel Tıp Kitabevi. 1997; 98-101.
6. Characteristics of blunt force lacerations vs sharp force incised wounds. [<http://www.forensicmed.co.uk/wounds/sharp-force-trauma/>] adresinden 21.09.2012 tarihinde erişilmiştir.
7. James JP, Crane J, Hinchliffe JA. Injury Assessment, documentation, and interpretation. "Clinical Forensic Medicine A Physician's Guide" içinde. (ed) Stark MM. 2. baskı. London, Humana Press Inc. 2005; 126-58.
8. Mitchell RN, Cotran RS. Doku onarımı: hücre rejenerasyonu ve fibrozisi. "Robbins Temel Patoloji" içinde. (ed) Kumar V, Cotran RS, Robbins SL. 7. Baskı. İstanbul, Nobel Tıp Kitabevi. 2003; 61-78.
9. Çolak B. Toraks travmasının adli yönü. TTD Toraks Cerrahisi Bülteni 2010;1(1):1-11.
10. Fatih YM, Sunay YM. Adli rapor standardizasyonu ve adli raporlarda görülen eksiklikler. Türkiye Klinikleri Cerrahi Tıp Bilimleri Dergisi 2006; 2(50):28-33.
11. Beyaztaş FY. Adli rapor konusunda hekim sorumluluğu. Anadolu Psikiyatri Dergisi 2000; 1(4):231-234.
12. Ülgen C. TC Anayasası TCK-CMK-CGTİK-PVSK ve İlgili Mevzuat. 3. baskı. İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım AŞ. 2011; 116-59.
13. Kasten Yaralama Suçunda Kullanılan Silahın Elde Edilememesi (Yargıtay 2. Ceza Dairesinin 08/03/2011 tarihli ve Esas No: 2009/36182 Karar No: 2011/4586 künyeli içtihadı). [<http://www.online-hukuk.org/makale/kasten-yaralama-sucunda-kullanilan-silahin-elde-edilememesi.html>] adresinden 21.09.2012 tarihinde erişilmiştir.

İletişim:

Yrd.Doç.Dr. Turan Set
Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi,
Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Erzurum, Türkiye
Tel: +90.442.2312528
E-mail: turanset@gmail.com